

Ecologisch werkprotocol Nieuwe Kerk Delft Groot onderhoud

Antea Group

Understanding today.
Improving tomorrow.

projectnummer 0491052.100
definitief revisie 00
15 april 2024

Ecologisch werkprotocol Nieuwe Kerk Delft

Groot onderhoud

projectnummer 0491052.100
definitief revisie 00
15 april 2024

Auteur(s)

J.M. Kooijman

Opdrachtgever

Gemeente Delft
Postbus 78
2600 ME DELFT

Gecontroleerd

D. Alberts

Antea Group is aangesloten bij het
Netwerk Groene Bureaus

datum
15 april 2024

beschrijving
definitief

vrijgave

Inhoudsopgave

1.	Inleiding	4
1.1	Aanleiding & planvoornemen	4
1.2	Doel	5
1.3	Implementatie op het werk	5
1.4	Leeswijzer	5
2.	Verspreiding beschermde soorten	6
2.1	Algemene broedvogels	6
2.2	Slechtvalk	6
2.3	Vleermuizen	6
2.4	Algemene vrijgestelde soorten	6
3.	Algemeen onderdeel van het werkprotocol	7
4.	Werkprotocol (muur- en gevelherstel, algemene werkzaamheden en omgeving)	8
4.1	Algemene kaders	8
4.1.1	Vogels	8
4.1.2	Algemene (vrijgestelde) soorten	9
4.2	Opbouw steiger	9
4.3	Onderhoudswerkzaamheden	9
5	Samenvatting	10
	Literatuurlijst	11
	Bijlage 1 Wettelijk kader	13

1. Inleiding

1.1 Aanleiding & planvoornemen

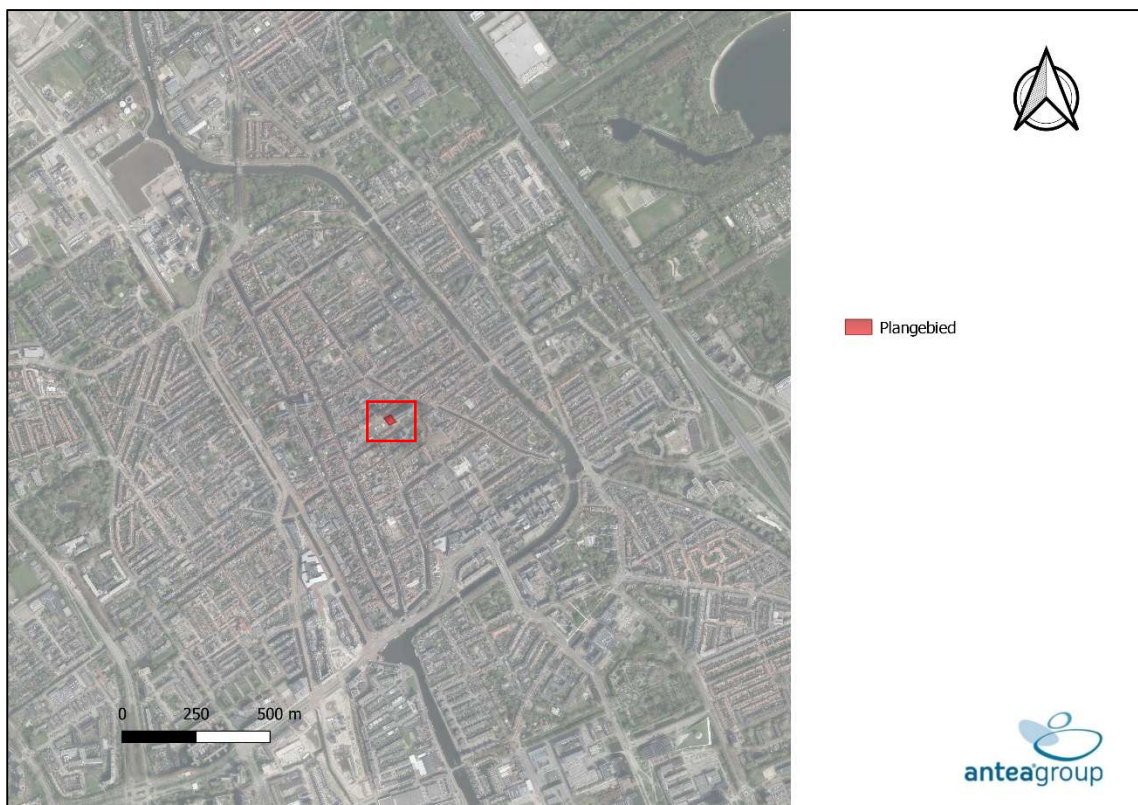
De gemeente Delft is voornemens om groot onderhoud te plegen aan de toren van de nieuwe kerk te Delft. Het plangebied bevindt zich in het centrum van Delft aan de Markt (gemeente Delft, Provincie Zuid-Holland).

Bij de uitvoering van de werkzaamheden wordt onderhoud verricht aan kozijnen, steenwerk en voegwerk. Daarnaast worden locaties geïnspecteerd en zal een steiger worden opgebouwd rondom de toren.

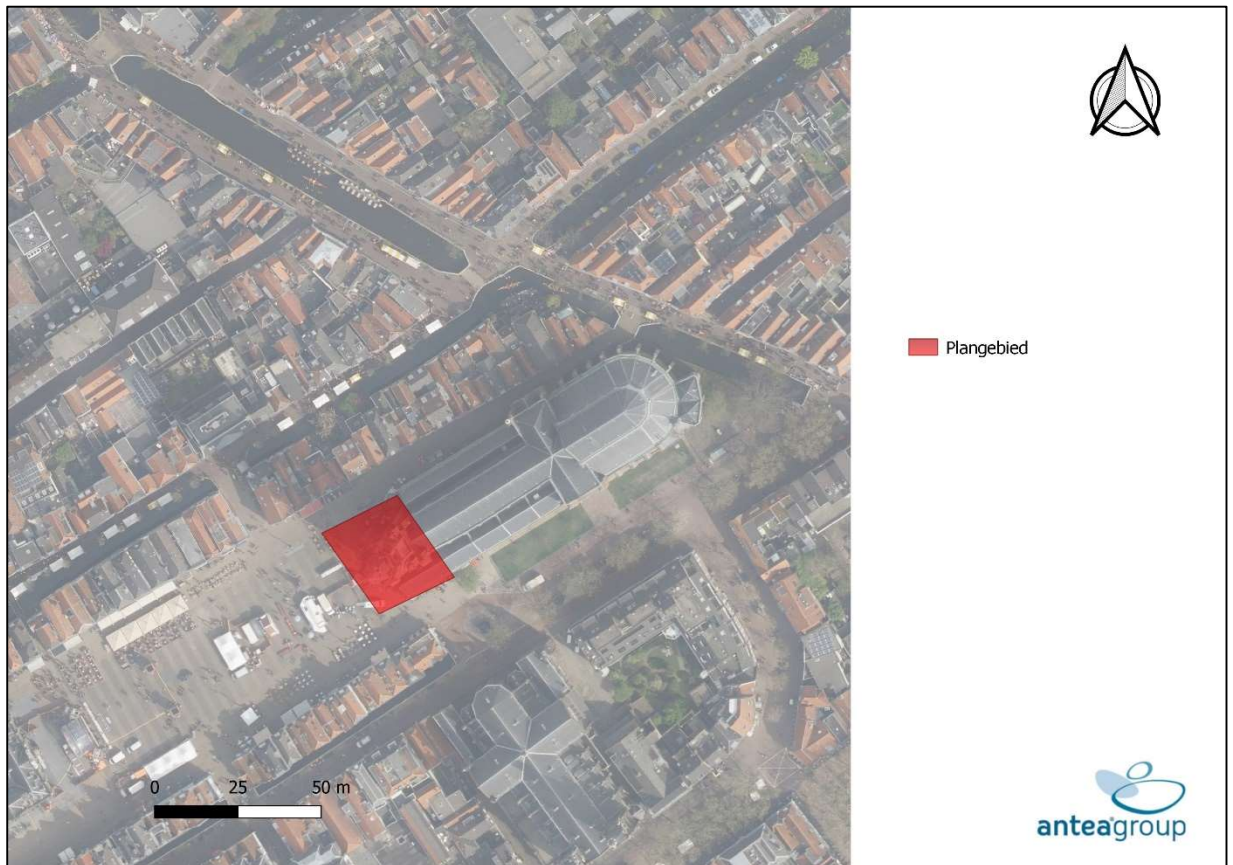
De werkzaamheden worden in 2024 uitgevoerd en duren naar verwachting twee jaar.

Uit de ecologische toetsing (Antea Group, 2024) zijn mitigerende maatregelen opgenomen, die conform de toetsing uitgewerkt en aangevuld dienen te worden in een ecologisch werkprotocol.

In de figuren 1.1 en 1.2 is de ligging van het plangebied weergegeven.

Figuur 1.1. Globale ligging van het plangebied (rood omkaderd) ten opzichte van de omgeving. Bron: PDOK, kaart 2023.

Figuur 1.2. Ligging van het plangebied in het centrum van Delft.

1.2 Doel

Het doel van voorliggend protocol is het beschrijven van een werkwijze waarbij, indien wordt gewerkt volgens dit werkprotocol, effecten op de aanwezige soorten worden voorkomen of gemitigeerd.

1.3 Implementatie op het werk

Voor de implementatie van het werkprotocol gelden de volgende voorwaarden:

- Er dient aantoonbaar gewerkt te worden conform het werkprotocol. In de praktijk betekent dit dat er een logboek bijgehouden moet worden waarin de toegepaste mitigerende maatregelen worden beschreven (datum, verrichte handelingen etc.);
- Op de plaats van de uitvoering dient altijd een exemplaar van het werkprotocol aanwezig te zijn, waarvan de inhoud onder betrokken werknemers bekend is;
- Alle betrokken partijen dienen zich, voor de start van de onderzoeken, te conformeren aan het ecologisch werkprotocol. Dit kan, onder andere, door het organiseren van een startoverleg (toolboxmeeting) met een deskundig ecooloog voorafgaand aan de werkzaamheden.

1.4 Leeswijzer

In dit rapport wordt in hoofdstuk 2 gestart met een beschrijving van het planvoornemen en in Hoofdstuk 3 worden de aanwezige beschermde natuurwaarden in het plangebied uiteengezet. In hoofdstuk 4 worden de uitgangspunten en eisen beschreven. Vanuit deze eisen is een werkprotocol (per locatie) opgesteld in de vorm van maatregelen. In hoofdstuk 5 is vervolgens een conclusie beschreven.

2. Verspreiding beschermde soorten

Uit de natuurtoets (Antea Group, 2023) is gebleken dat in- of in de omgeving van het plangebied de volgende beschermde soorten voorkomen:

- Algemene broedvogels;
- Slechtvalk;
- Vleermuizen.

In dit hoofdstuk wordt per soort(groep) aangegeven hoe deze voorkomen binnen het plangebied. Voor een uitgebreide toelichting wordt verwezen naar de natuurtoets (Antea Group, 2024).

2.1 Algemene broedvogels

De toren is grotendeels afgeschermd middels gaas om broedvogels te voorkomen. Enkel sporadisch kunnen soorten als de stadsduif een geschikte plek vinden om nesten te bouwen. Wel kunnen nieuwe geschikte locaties ontstaan bij het opbouwen van de steiger.

2.2 Slechtvalk

In de toren is een slechtvalk nestkast aanwezig net onder de nok van de toren. De nestkast is onderzocht door de gemeente Delft en is, evenals voorgaande jaren, niet in gebruik door de slechtvalk. De nestkast is derhalve tijdelijk dicht gezet.

2.3 Vleermuizen

Het plangebied is een potentieel verblijfgebied voor vleermuizen waar in bebouwing verblijfplaatsen aanwezig kunnen zijn. Er is geen sprake van openbaar groen of bijzondere structuren welke kunnen dienen als essentiële vliegroutes of foerageergebieden. De toren is ongeschikt voor verblijfplaatsen van vleermuizen en is uitgebreid geïnspecteerd op eventuele verblijfplaatsen, sporen of individuen van vleermuizen. De volledige beschrijving hiervan is opgenomen in de natuurtoets (Antea Group, 2024).

2.4 Algemene vrijgestelde soorten

In de toren kunnen rustende insecten en sporadisch vogels aanwezig zijn. Door de aanwezige zones met gaas af te sluiten evenals het afsluiten van de openbare ruimtes, wordt de aanwezigheid van voor de werkzaamheden kwetsbare soorten dieren op de toren niet snel verwacht.

3. Algemeen onderdeel van het werkprotocol

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de te volgen procedures en rapportages, eisen ten aanzien van de planning en in te zetten personen.

Toepassing ecologisch werkprotocol

Alle betrokken partijen, met name de uitvoerende op de projectlocatie, dienen zich, voor de start van de werkzaamheden, te conformeren aan het ecologisch werkprotocol. Hiervoor kan een vooroverleg worden ingepland waarbij de uitvoerende partij/aannemer op de projectlocatie en de begeleidende ecooloog aanwezig zijn.

Ecologische begeleiding bij de werkzaamheden

Tijdens de werkzaamheden vindt ecologische begeleiding plaats. Het project wordt begeleid door een ter zake kundig ecooloog. De begeleiding bestaat uit het informeren en ondersteunen van de aannemer over het ecologisch werkprotocol, begeleiding in het veld, het oplossen en adviseren bij voorkomende ecologische problemen en het bijhouden van een logboek.

Er dient aantoonbaar gewerkt te worden conform het ecologisch werkprotocol. In de praktijk betekent dit dat er een logboek bijgehouden moet worden waarin de toegepaste mitigerende en compenserende maatregelen worden geregistreerd (datum, verrichte handelingen etc.). Het **logboek** is de kern van de ecologische begeleiding. In het logboek staat wanneer, welke werkzaamheden zijn uitgevoerd met een korte toelichting. Het logboek geeft inzicht in de uitgevoerde werkzaamheden ten behoeve van de ecologische begeleiding.

Voor een effectieve ecologische begeleiding is het essentieel dat de lijnen tussen de opdrachtgever, aannemer(s) en ecologen kort zijn. Hiervoor is een vast projectteam geformeerd met vaste contactpersonen en projectleiders, die steeds dezelfde mensen in het veld aansturen. Deze contactpersonen staan in onderstaand kader.

Opdrachtgever Gemeente Delft <i>de heer / mevrouw: N.t.b.</i> <i>Tel: N.t.b.</i>	Aannemer <i>Naam: N.t.b.</i> Projectleider Uitvoering: <i>N.t.b.</i> <i>de heer / mevrouw: N.t.b.</i> <i>Tel: N.t.b.</i>
Ecologische begeleiding (contactpersoon) Jurriën Kooijman (Antea Group)	

De betrokken ecooloog heeft aantoonbare kennis van de aanwezige soorten binnen het plangebied en is in het bezit van een afgeronde hbo- of universitaire opleiding met als zwaartepunt (Nederlandse) ecologie. De betrokken ecooloog is werkzaam bij Antea Group. Antea Group is aangesloten bij het Netwerk Groene Bureaus.

Procedure bij afwijkingen

Bij afwijking van het ecologische werkprotocol in onderhavig rapport bestaat kans op het optreden van onnodige schade aan (beschermd) natuurwaarden. In gevallen waarin het niet mogelijk is de aangegeven beschermende maatregelen te treffen, of indien er beschermde soorten worden aangetroffen waarvoor geen ontheffing is aangevraagd en waar in dit protocol geen maatregelen voor zijn beschreven, of de werkzaamheden worden gewijzigd, wordt direct advies van de ecooloog ingewonnen.

Procedure bij calamiteiten

Een calamiteit in het kader van het overtreden van de zorgplicht en/of het in gevaar brengen van de leefomgeving van beschermde soorten is een ongewenste gebeurtenis die leidt of had kunnen leiden tot ongewenste schade aan beschermde planten en/of dieren. Optredende calamiteiten worden gemeld, geanalyseerd en geëvalueerd door het projectteam. Dit om de juiste maatregelen te nemen en soortgelijke gebeurtenissen in de toekomst te voorkomen. De uitvoerder neemt in geval van calamiteiten direct contact op met de directie en ter zake kundige ecooloog.

4. Werkprotocol (muur- en gevelherstel, algemene werkzaamheden en omgeving)

De volgende activiteiten vinden plaats als gevolg van het planvoornemen die een effect kunnen hebben op (het leefgebied van) (beschermde) soorten en beschermde gebieden:

- Er is sprake van geluidsverstoring/optische verstoring gedurende de werkzaamheden;
- Een steiger wordt opgebouwd rondom de toren;
- Onderhoud als het versterken van voegwerk en steenwerk zal plaatsvinden.

Bij elk type werkzaamheden zijn andere maatregelen nodig, afhankelijk van het seizoen waarin gewerkt wordt. In deze paragraaf worden de stappen per activiteit beschreven. Er wordt ingegaan op:

- Opbouwen steiger;
- Onderhoudswerkzaamheden.

4.1 Algemene kaders

In de natuurtoets (Antea Group, 2024) is aangegeven dat een overtreding van de Omgevingswet voor enkele soorten op voorhand kan worden voorkomen door het treffen van maatregelen. Deze maatregelen zijn in tabel 5.1 uiteengezet. Door het nemen van deze maatregelen worden negatieve effecten op beschermde soorten voorkomen en zijn geen vervolgstappen noodzakelijk.

Tabel 5.1. Beschrijving maatregelen om overtreding van de Wnb te voorkomen.

Soort(groep)	Maatregelen
Vogels	Voorkomen dat vogels nesten kunnen bouwen gedurende de werkzaamheden.

Een aantal maatregelen zijn nodig in het gehele plangebied en zijn bij alle werkzaamheden aan de orde. Deze maatregelen zijn hier beschreven per soort(groep).

4.1.1 Vogels

Werken buiten het broedseizoen van vogels

Alle in gebruik zijnde nesten van vogelsoorten in Nederland zijn beschermd onder de Omgevingswet. Indien nesten aanwezig zijn mogen deze tijdens de broedperiode (en wanneer deze in gebruik zijn) niet verwijderd of verstoord worden. In het plangebied en in de directe omgeving van het plangebied kunnen broedgevallen van vogels aanwezig zijn. Indien in de broedperiode van vogels gewerkt wordt kunnen broedgevallen van vogels verstoord worden welke zich binnen de invloedssfeer van de werkzaamheden bevinden. Indien buiten het broedseizoen van vogels (15 maart – 15 juli) gewerkt wordt, kan verstoring van broedgevallen veelal worden voorkomen. Daarnaast dient ook buiten deze periode rekening te worden gehouden met broedvogels. Het broedgeval is beschermd, ongeacht de periode waarin deze aan het broeden is. In het plangebied is met name sprake van een mogelijkheid dat stadsduiven tot broeden komen. Voor stadsduiven geldt echter een vrijstelling van bescherming onder de Omgevingswet. Echter is wel de Zorgplicht van toepassing en dient verstoring of vernietiging van nesten van stadsduiven zoveel mogelijk te worden voorkomen.

Indien een broedvogel aanwezig is

Deze voorschriften moeten onder toezicht van een ter zake kundig ecooloog uitgevoerd worden.

Indien een broedvogel aanwezig is kunnen de werkzaamheden tijdelijk geen doorgang vinden. De werkzaamheden worden ter plaatse stilgelegd tot de broedvogel klaar is met broeden. Voorafgaand aan het broedseizoen kunnen werkerreinen ongeschikt worden gemaakt voor broedvogels. Indien er onverhoopt toch broedvogels aanwezig zijn worden locatie specifieke voorschriften opgesteld door een deskundig ecooloog of wordt het werk tijdelijk stilgelegd. Eventuele maatregelen dienen te worden afgestemd met een vogeldeskundige.

4.1.2 Algemene (vrijgestelde) soorten

De initiatiefnemer is verantwoordelijk voor een adequate naleving van de algemene zorgplicht tijdens de uitvoering van de werkzaamheden. Door het uitvoeren van een aantal zorgplicht gerelateerde maatregelen, wordt voldaan aan de zorgplicht en kan de gunstige staat van instandhouding van de betreffende soorten worden gegarandeerd. Maatregelen waaraan gedacht kan worden bij de invulling van de zorgplicht bij voorliggend planvoornemen zijn weergegeven in tabel 5.2.

Tabel 5.2. Zorgplicht-gerelateerde maatregelen voor soorten.

Soort(groep)	Maatregel
Insecten	Voorkom dat grote insecten vast komen te zitten in afgesloten ruimtes. Met name vlinders verblijven sporadisch in kerken en torens, help dieren naar buiten welke binnen opgesloten zitten.

4.2 Opbouw steiger

Bij het opbouwen van de steiger is sprake van optische verstoring op eventueel aanwezige diersoorten. De aanwezige diersoorten zijn echter te beperken tot vogels als stadsduiven. Door eerdere inspecties is gebleken dat de toren veelal ongeschikt is en ontoegankelijk voor de meeste diersoorten. Wel kan het voorkomen dat de nieuwe situatie geschikte plekken kan bieden om nesten te bouwen voor stadsduiven en mogelijk ook broedvogels waarvoor geen vrijstelling geldt. Voorkomen dient te worden dat beschutte ruimtes of beschut gelegen oppervlaktes (plateaus) ontstaan als gevolg van het opbouwen van de steiger.

Daarnaast kunnen dieren onverhoopt toch terechtkomen op locaties waar zij geen uitweg meer vinden (bijvoorbeeld in een afgeschermd deel van de steiger). Indien een dier vast komt te zitten kan contact worden gelegd met de begeleidende ecooloog. Ingeschat dient te worden of het dier op eigen gelegenheid weer weg kan komen.

4.3 Onderhoudswerkzaamheden

De onderhoudswerkzaamheden kunnen leiden tot een optische verstoring en verstoring als gevolg van geluid. De werkzaamheden kunnen in principe het gehele jaar worden uitgevoerd, maar indien zich onverwachte situaties voordoen kunnen de werkzaamheden tijdelijk gewijzigd worden. Dit is met name het geval als onverhoopt toch broedvogels aanwezig blijken te zijn. Door de huidige verstoring in de omgeving, alsook door de toeristische inrichting van de toren in huidige situatie, wordt niet verwacht dat de werkzaamheden stil gelegd hoeven te worden. Bij onverwachte situaties dienen de werkzaamheden te worden afgestemd met de begeleidende ecooloog en kunnen eventuele extra maatregelen worden opgelegd om effecten te voorkomen.

5 Samenvatting

Aanleiding voor dit ecologische werkprotocol is de kans op aanwezigheid van broedvogels en algemeen voorkomende soorten (zoals soorten insecten als dag- en nachtvlinders) in het plangebied waar de werkzaamheden voornemens zijn. Daarnaast is natuur beweeglijk en kunnen zich altijd onverwachte situaties voordoen. Om overtreding van verbodsbepalingen uit de Omgevingswet te voorkomen en om zorgvuldig met de aanwezige soorten om te gaan, dienen de werkzaamheden uitgevoerd te worden met de nodige maatregelen. De voorwaarden hiervan zijn uiteengezet in voorliggend ecologisch werkprotocol.

In Hoofdstuk 4 staan de maatregelen uitgebreid beschreven en nader toegelicht. De belangrijkste leidende factoren daarbij zijn het broedseizoen en het voorkomen dat geschikte locaties ontstaan als gevolg van de steiger. Indien de werkzaamheden uitgevoerd worden met de voorgeschreven mitigerende maatregelen zoals beschreven in Hoofdstuk 3 t/m 4 wordt in voldoende mate rekening gehouden met de aanwezige (beschermde) flora en fauna.

Tabel 5.1. Overzicht te nemen maatregelen in het plangebied m.b.t. beschermde soorten.

Wanneer	Wat	Waar	Doel
Broedvogels Globaal van maart - september	Gedurende het broedseizoen geschikte nestlocaties voorkomen. Bij eventuele broedgevallen wordt direct contact gezocht met de begeleidende ecooloog.	Gehele plangebied.	In gebruik zijnde nesten niet te verstoren of aan te tasten.
Overige (vrijgestelde) soorten Gehele jaar	Dieren de mogelijkheid geven om op eigen gelegenheid weg te kunnen komen. Indien dit niet mogelijk is kan contact worden gelegd met de begeleidende ecooloog. In het geval van insecten zoals vlinders kunnen dieren ter plaatse direct worden geholpen.	Gehele plangebied.	Voorkomen van slachtoffers.

In Tabel 6.2 is een overzicht gegeven van kwetsbare periodes m.b.t. de potentieel aanwezige broedvogels.

Tabel 6.2. Overzicht kwetsbare periodes m.b.t. het uitvoeren van de werkzaamheden.

	jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec
Broedvogels												
Overige (vrijgestelde) soorten												
	Over het algemeen stadsduiven en geen broedvogels (met name jaarrond)											
	Afhankelijk van klimatologische omstandigheden kunnen broedvogels aanwezig zijn											
	Broedvogels kunnen aanwezig zijn											

Literatuurlijst

Netwerk Groene Bureaus (NGB), 2023. Soortinventarisatieprotocollen in het kader van de Wet natuurbescherming (versie nov 2023).

Netwerk Groene Bureaus (NGB), 2021. Vleermuisprotocol 2021.

Overig

NDFP

Street Smart

www.verspreidingsatlas.nl

www.vlinderstichting.nl

SOVON

Vogelbescherming Nederland

Bijlage 1 Wettelijk kader

Bijlage 1 Wettelijk kader

In deze bijlage staat een beschrijving van de relevante wet- en regelgeving; de Omgevingswet (Ow) en het beleidskader. Naast bescherming vanuit de Ow zijn er ook gebieden die planologisch beschermd zijn. Het betreft het 'Natuurnetwerk Nederland' (hierna NNN). De aanwijzing en bescherming van het NNN gebeurt in de Omgevingsverordening.

Ow - Algemeen

De Ow is op 1 januari 2024 in werking getreden. De Ow beschermt:

- De Natura 2000-gebieden die aangewezen zijn in het kader van het Europees natuurbeleid (gebiedsbescherming)
- De planten- en diersoorten (onderdeel soortbescherming)
- Bos en houtopstanden (onderdeel houtopstanden).

Veel verantwoordelijkheden en bevoegdheden liggen bij de provincies. Er zijn hierop wel uitzonderingen waarvoor het ministerie van LNV bevoegd gezag is. Dit betreft onder andere de aanleg en uitbreiding van hoofdwegen, landelijke spoorwegen, hoofdvaarwegen, primaire waterkeringen, militaire terreinen en oefengebieden, militaire luchthavens, Schiphol en overige burgerluchthavens, het landelijke gastransportnet, hoogspanningsverbindingen van tenminste 220 kV, activiteiten van buitenlandse mogendheden en activiteiten namens een lid van het Koninklijk Huis. LNV is ook bevoegd gezag voor ruimtelijke ingrepen in de Exclusieve Economische Zone (EEZ) en voor Windenergie op zee (kavelbesluiten).

Gemeenten kunnen een loketfunctie hebben. Het is mogelijk om een natuurvergunning 'aan te haken' bij de omgevingsvergunning, maar dit hoeft niet. De Ow richt zich op bescherming van gebieden, soorten en houtopstanden.

Ow - Soortbescherming

In de Ow is soortbescherming opgedeeld in drie categorieën. Voor elke categorie geldt een vergunningsplicht bij verschillende schadelijke handelingen die zijn vermeld in artikel 11.37, 11.46 en 11.54 Bal van de Ow. Het gaat om de volgende drie categorieën:

- 1) Vogels (artikel 11.37 Bal);
- 2) Strikt beschermde soorten (artikel 11.46 Bal);
- 3) Andere soorten (artikel 11.54 en bijlage IX, onder A en onder B Bal).

Soorten van de Vogelrichtlijn (artikel 11.37 Bal, Ow)

Het beschermingsregime voor soorten van de Vogelrichtlijn is vastgelegd in artikel 11.37 e.v.

1. Het is verboden opzettelijk van nature in Nederland in het wild levende vogels van soorten als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn te doden of te vangen.
2. Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen.
3. Het is verboden eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te rapen en deze onder zich te hebben.
4. Het is verboden vogels als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te storen.
5. Het verbod, bedoeld in het vierde lid, is niet van toepassing indien de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort.

Het is mogelijk om omgevingsvergunning flora- en fauna-activiteit aan te vragen het optreden van schadelijke handelingen. De omgevingsvergunning kan worden verleend indien voldaan wordt aan de volgende criteria:

- Er is geen andere bevredigende oplossing (alternatievenafweging);
- Aanwezigheid geldig wettelijk belang conform Vogelrichtlijn. Een geldig wettelijk belang voor deze categorie soorten is o.a. belang 1: 'in het belang van de volksgezondheid of openbare veiligheid' (dit is dus strenger dan voor soorten van de Habitatrichtlijn en de andere soorten);
- Er is geen verslechtering van de staat van instandhouding van de desbetreffende soort.

Strikt beschermde soorten (artikel 11.46 Bal, Ow)

Deze categorie bestaat uit Europees beschermde soorten. De schadelijke handelingen zijn vastgelegd in artikel 11.46 Bal e.v.:

1. Het is verboden in het wild levende dieren van soorten, genoemd in bijlage IV, onderdeel a, bij de Habitatrichtlijn, bijlage II bij het Verdrag van Bern of bijlage I bij het Verdrag van Bonn, in hun natuurlijk verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen.
2. Het is verboden dieren als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te verstoren.
3. Het is verboden eieren van dieren als bedoeld in het eerste lid in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen.
4. Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in het eerste lid te beschadigen of te vernielen.
5. Het is verboden planten van soorten, genoemd in bijlage IV, onderdeel b, bij de Habitatrichtlijn of bijlage I bij het Verdrag van Bern, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.

Onder de Ow is het mogelijk om voor strikt beschermde soorten zoals opgenomen in artikel 11.46 Bal bij ruimtelijke ontwikkelingen te werken volgens een door de Minister goedgekeurde gedragscode. Hierbij geldt een vrijstelling van de vergunningsplicht bij schadelijke handelingen uit artikel 11.46 Bal.

Naast het werken volgens een goedgekeurde gedragscode kan voor soorten zoals opgenomen artikel 11.46 Bal van de Ow bij het optreden van schadelijke handelingen een omgevingsvergunning flora- en fauna-activiteit worden aangevraagd. De omgevingsvergunning kan worden verleend indien voldaan wordt aan de volgende criteria:

- Er is geen andere bevredigende oplossing (alternatievenafweging);
- Aanwezigheid geldig wettelijk belang conform Habitatrichtlijn. Een geldig wettelijk belang voor deze categorie soorten is o.a. belang 3: 'in het belang van de volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten';
- Er wordt geen afbreuk gedaan aan het streven de populaties van de betrokken soort in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan.

Andere soorten (artikel 11.54 Bal, Ow)

De categorie 'andere soorten' bestaat uit soorten zoals opgenomen in bijlage IX, onder A en onder B Bal van de wettekst. Dit zijn nationaal beschermde soorten. De schadelijke handelingen zijn vastgelegd in artikel 11.54 Bal e.v..

Het is verboden:

- a. in het wild levende zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen en kevers van de soorten, genoemd in de bijlage, onderdeel A, bij deze wet, opzettelijk te doden of te vangen;
- b. de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in onderdeel a opzettelijk te beschadigen of te vernielen, of
- c. vaatplanten van de soorten, genoemd in de bijlage, onderdeel B, bij deze wet, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.

Voor deze soorten geldt een vrijstelling wanneer aantoonbaar gewerkt wordt volgens een door de Minister van LNV goedgekeurde gedragscode.

Daarnaast geldt ook vrijstelling bij ruimtelijke projecten voor soorten die staan op besluit vrijgestelde soorten. Het hangt per provincie af welke soort is vrijgesteld van een vergunningsplicht bij schadelijke handelingen in artikel 11.54 Bal, ook de grond waarvoor een vrijstelling geldt kan ook variëren tussen provincies. Wel dient rekening te worden gehouden met de zorgplicht (artikel 11.27 Bal) Deze zorgplicht is verder in deze bijlage nog toegelicht.

Indien de 'andere soorten' niet zijn vrijgesteld en daarmee als gevolg van het voornemen schadelijke handelingen in artikel 11.54 Bal optreden, dient een omgevingsvergunning flora- en fauna-activiteit aangevraagd te worden bij de provincie waarin het voornemen plaatsvindt.

Naast het werken volgens een goedgekeurde gedragscode kan voor soorten uit de categorie 'andere soorten' van de Ow bij het optreden van schadelijke handelingen een omgevingsvergunning flora- en fauna-activiteit worden aangevraagd. De omgevingsvergunning kan worden verleend indien voldaan wordt aan de volgende criteria:

- Er is geen andere bevredigende oplossing (alternatievenafweging);
- Aanwezigheid geldig wettelijk belang. Een geldig wettelijk belang voor deze categorie soorten is o.a. belang h 'in het algemeen belang';
- Er wordt geen afbreuk gedaan aan het streven de populaties van de betrokken soort in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan.

Samenvatting gronden waarop een omgevingsvergunning flora- en fauna-activiteit verleend mag worden per categorie beschermde soorten (artikel 311.37, 11.46 en 11.54 Bal).				
Vergunningsgronden		Artikel 11.37 Bal	Artikel 11.46 Bal	Artikel 11.54 Bal en bijlage IX
		Vogels	Strikt beschermde soorten	Andere soorten
1	Er bestaat geen andere bevredigende oplossing	Ja	Ja	Ja
2	Leiden niet tot verslechtering van de staat van instandhouding	Ja	Ja	Ja
3	volksgezondheid en openbare veiligheid	Ja	Ja	Ja
	veiligheid van luchtverkeer	Ja	Nee	Ja
	ter voorkoming van schade aan gewassen, vee, bossen, visserij	Ja	Ja	Ja
	ter bescherming van Flora en Fauna	Ja	Ja	Ja
	voor onderzoek, onderwijs, uitzetten en herinvoeren van soorten / teelt	Ja	Ja	Ja
	dwingende reden van groot openbaar belang, met inbegrip van sociale of economische aard en met inbegrip van voor milieuwezenlijke gunstige effecten	Nee	Ja	Ja
	ruimtelijke inrichting of ontwikkeling	Nee	Nee	Ja
	schade en overlast, ter beperking omvang populatie, ter bestrijding van lijden en ziekte, bestendig beheer en onderhoud (ook natuurbeheer), algemeen belang, bestendig gebruik	Nee	Nee	Ja

Zorgplicht

Er dient te allen tijde rekening te worden gehouden met de zorgplicht zoals vastgelegd in artikel 11.27 Bal van de Ow. Deze zorgplicht houdt o.a. in dat als een activiteit wordt ondernomen waarvan kan worden vermoed dat deze nadelig kan zijn voor in het wild levende dieren en planten, deze activiteit niet plaats mag vinden. Ook moeten alle maatregelen worden genomen om nadelige gevolgen te voorkomen, te beperken of ongedaan te maken. Deze zorgplicht heeft betrekking op de gebieds- en op de soortbescherming. In het tekstkader hieronder staat het wetsartikel uitgeschreven.

<p>Artikel 11.27 Bal</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Een ieder neemt voldoende zorg in acht voor Natura 2000-gebieden, bijzondere nationale natuurgebieden en voor in het wild levende dieren en planten en hun directe leefomgeving. 2. De zorg, bedoeld in het eerste lid, houdt in elk geval in dat een ieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen kunnen worden veroorzaakt voor een Natura 2000-gebied, een bijzonder nationaal natuurgebied of voor in het wild levende dieren en planten: <ol style="list-style-type: none"> a) dergelijke handelingen achterwege laat, dan wel b) indien dat achterwege laten redelijkerwijs niet kan worden gevegd, de noodzakelijke maatregelen treft om die gevolgen te voorkomen, of c) voor zover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen, deze zoveel mogelijk beperkt of ongedaan maakt. 1. Het eerste lid is niet van toepassing op handelen of nalaten in overeenstemming met het bij of krachtens deze wet of de Visserijwet 1963 bepaalde.

Er dient bijvoorbeeld zo gewerkt te worden dat dieren kunnen ontsnappen en het kan nodig zijn om soorten te verplaatsen (bijvoorbeeld planten en amfibieën). Deze algemene zorgplicht geldt voor elke soort en elk individu in Nederland.

Ow - Gebiedsbescherming

De gebiedsbescherming is vastgelegd in artikel 11.1 tot en met 11.9 Bal van de Ow. Hierin wordt de aanwijzing en bescherming van Natura 2000-gebieden geregeld. Hiermee zijn de verplichtingen uit de Europese Vogel- en Habitatrichtlijn, voor zover die betrekking hebben op gebiedsbescherming, geïmplementeerd in het Nederlands recht. De begrenzing van de Natura 2000-gebieden en de instandhoudingdoelstellingen voor die gebieden zijn vastgelegd in de aanwijzingsbesluiten voor de betreffende gebieden. De instandhoudingdoelstellingen beschrijven voor de voor het gebied aangewezen habitattypen en soorten of een bepaalde ontwikkeling ervan gewenst is of dat het behoud ervan op het aanwezige niveau moet worden nagestreefd. Voor activiteiten of projecten die schadelijk kunnen zijn voor de beschermde natuur geldt een vergunningplicht. Deze omgevingsvergunning Natura 2000-activiteit worden verleend door de provincies of door de Minister van LNV.

Voortoets en Passende beoordeling

De Ow regelt de bescherming van Natura 2000-gebieden, ten aanzien van plannen en projecten en die mogelijke effecten hebben op de natuurlijke kenmerken van de gebieden, gelet op de instandhoudingsdoelen die in de Natura 2000-gebieden van kracht zijn. De Ow maakt daarbij onderscheid in enerzijds plannen (plantoets) en anderzijds projecten (projecttoets).

Bij plannen en projecten in, of in de nabijheid (externe werking) van, een Natura 2000-gebied dienen de initiatiefnemers in een oriënterende fase (voortoets) te onderzoeken of het plan een significant negatief effect op de instandhoudingdoelstellingen van het betreffende Natura 2000-gebied kan hebben. Met externe werking wordt bedoeld dat ook activiteiten buiten het gebied de natuurwaarden in het gebied kunnen beïnvloeden. Indien na dit onderzoek niet kan worden uitgesloten dat de activiteit een significant negatief effect heeft, dient de initiatiefnemer meer gedetailleerd dan in de oriënterende fase in kaart te brengen wat de effecten van de activiteit kunnen zijn. Daarbij dienen ook, indien noodzakelijk, de mitigerende maatregelen te worden betrokken. Deze analyse heet een 'passende beoordeling'. Het bevoegd gezag toetst de passende beoordeling. Wanneer uit de passende beoordeling alsnog de zekerheid wordt verkregen dat de activiteit niet leidt tot significant negatieve effecten, kan de activiteit doorgang vinden. Wanneer uit de voortoets blijkt dat er wel kans is op een negatief effect, maar dit als niet significant kan worden gezien, kan eveneens, op basis van een verslechteringsstoets toestemming voor het uitvoeren van de activiteit worden verleend. Wanneer uit de passende beoordeling blijkt dat significante negatieve effecten niet kunnen worden uitgesloten, kan het project alleen doorgang vinden op grond van de "ADC-criteria".

Dit betekent dat:

- A – alternatieve oplossingen voor het plan ontbreken;
- D – er dwingende redenen van groot openbaar belang zijn, en
- C – de initiatiefnemer compenserende maatregelen vooraf en tijdig treft.

Natuurnetwerk Nederland (NNN)

Het Natuurnetwerk Nederland (NNN) is een netwerk van bestaande en nieuw aan te leggen natuurgebieden. Het nationaal beleid met betrekking tot de gebiedsbescherming van het Natuurnetwerk Nederland is opgenomen in de Nationale Omgevingsvisie (NOVI). De bescherming van het NNN staat nader uitgewerkt in het Besluit Kwaliteit Leefomgeving (BKL). Hierin staan instructieregels voor de omgevingsverordening van de provincies. De bescherming werkt vervolgens door in de bestemmingsplannen van de gemeenten. De instructieregels uit het BKL verplichten de provincies tot:

- het aanwijzen van Natuurnetwerk Nederland gebieden en vaststelling geometrische begrenzing (artikel 2.44 lid 4 Ow en artikel 7.6 Bkl)
- het vastleggen van de wezenlijke kenmerken en waarden van NNN-gebieden (actueel en potentieel) (artikel 7.7 Bkl)
- het stellen van regels in het belang van de bescherming, instandhouding, verbetering en ontwikkeling van de kenmerken en waarden van NNN-gebieden (artikel 7.8 Bkl, eerste lid)
- De regels die in de omgevingsverordening komen verzekeren in ieder geval dat (artikel 7.8 Bkl, tweede lid):

- de kwaliteit en oppervlakte van het NNN-gebied niet achteruitgaan
- de samenhang tussen de gebieden van het NNN wordt geborgd
- tijdige compensatie van een bepaalde activiteit die negatieve gevolgen heeft

Wezenlijke waarden en kenmerken

Dit betreft de actuele en potentiële natuurwaarden, gebaseerd op de natuurdoelen voor het gebied, met inbegrip van de omvang en de beoogde natuurkwaliteit alsmede de samenhang met andere natuurgebieden.

'Nee, tenzij'-principe

Het 'nee, tenzij'-principe (uit het Barro) vervalt onder de Omgevingswet. In het Bkl wordt niet langer gesproken over reële alternatieven en groot openbaar belang (als voorwaarde de of een voornemen met effect op NNN toch doorgang kan vinden). Volgens de Nota van Toelichting volgt echter uit het algemene zorgplichtartikel van 1.7 Ow dat:

- Negatieve gevolgen moet en worden voorkomen en beperkt
- Als dat niet of onvoldoende mogelijk is dan kan de activiteit alleen worden gerealiseerd als daarmee een zeker belang is gemoeid

In het Bkl staat dat negatieve gevolgen tijdig moeten worden gecompenseerd (art 7.8 lid 2 Bkl). Volgens de Nota van toelichting betekent dat niet dat de compensatie gereed moet zijn op het moment van de aantasting. Compensatie moet in ieder geval zijn geborgd. Kan in provinciale verordening nader worden ingevuld.

Het NNN is planologisch beschermd in de Provinciale Verordeningen. In de Verordening staat aangegeven aan welke voorwaarden bij ruimtelijke ingrepen in en langs het NNN moet worden voldaan. Daarin kan alsnog een "nee, tenzij-afweging" opgenomen zijn. Ook is het compensatiebeleid bij aantastingen van het Natuurnetwerk Nederland hierin opgenomen. De Rijkslijn zoals was verwoord in het SVIR en Barro dat er bij het NNN geen sprake is van externe werking kan ook in de provinciale omgevingsverordening worden vastgelegd.

Overige provinciale beschermde gebieden

Naast het NNN kunnen ook andere gebieden beschermd zijn op provinciaal niveau. Dit verschilt per provincie. Beschermde gebieden kunnen als volgt omschreven zijn:

- ecologische verbindingzones,
- weidevogelgebieden, ganzenfoerageergebieden, leefgebied weide- en akkervogels of rust- en foerageergebied ganzen en smienten,
- groene ontwikkelingszone of groenblauwe mantel of groene contour
- natuur/ bos- en natuurgebieden buiten NNN.

Ook deze gebieden kennen een vorm van een beschermingsregime, in sommige gevallen gelijk aan het NNN, soms in een lichtere vorm.

Provincies kunnen ook provinciale landschappen aanwijzen. De aanwijzing van de Bijzonder Provinciale Landschappen is verleend op grond van Artikel 2.44 lid 5 van de Ow (zie tekstkader). Ook deze gebieden kunnen een beschermingsregime hebben vastgelegd in de provinciale verordening.

Art. 2.44 lid 5 Ow

Gedeputeerde Staten kunnen gebieden gelegen buiten het Natuurnetwerk Nederland aanwijzen die van provinciaal belang zijn vanwege hun natuurwaarden of landschappelijke waarden, met inachtneming van hun cultuurhistorische kenmerken. Deze gebieden worden aangeduid als «bijzondere provinciale natuurgebieden», onderscheidenlijk «bijzondere provinciale landschappen».

Ow - Beschermde houtopstanden

De bescherming houtopstanden heeft (had vanuit de Boswet en Wet natuurbescherming) tot doel de oppervlakte bos in Nederland in stand te houden. Begin 20e eeuw kwam dit doel vooral voort uit de belangen van de houtproductie, maar gaandeweg is meer oog gekomen voor de andere functies die bossen en houtopstanden hebben, zoals klimatologische, landschappelijke en recreatieve functies.

Het begrip houtopstand wordt in de Omgevingswet gedefinieerd als zelfstandige eenheid van bomen, boomvormers, struiken, hakhout of griend. De beperkingen uit de Wnb, dat het moet gaan om een oppervlakte grond van minstens 10 are of een rijbeplanting die meer dan twintig bomen is opgenomen in par. 11.3.1 Bal. Individuele bomen vallen dus niet onder het begrip 'houtopstand', en worden dus niet door de regels van het Bal beschermd. De gemeente kan deze bomen wel beschermen door regels hieromtrent op te nemen in het omgevingsplan.

Artikel 5.165b van het Besluit kwaliteit leefomgeving (Bkl) bevat de opdracht om in het omgevingsplan een bebouwingscontour houtkap (voorheen bebouwde kom houtopstanden Wnb) aan te wijzen aansluitend aan stedelijk gebied. Deze aanwijzing werkt door in de toepassing van afdeling 11.3 van het Bal: binnen de bebouwingscontour geldt die afdeling niet.

De grens van de bebouwingscontour houtkap is niet hetzelfde als de bebouwde kom op grond van de Wegenverkeerswet. De bebouwde kom grens in de Wegenverkeerswet wordt met een ander oogmerk bepaald en vastgesteld. Volgens een uitspraak van de rechtbank is het niet mogelijk om het hele grondgebied van de gemeente aan te wijzen als bebouwingscontour houtkap. De aard van het gebied is bepalend voor de vraag of het gebied kan aangewezen worden als bebouwde kom. De vaststelling van de grens van de bebouwde kom is van feitelijke aard: waar houdt de bebouwing op. De provincies zijn op grond van de gemeentewet bevoegd om in het kader van interbestuurlijk toezicht zo nodig maatregelen te treffen als een gemeente heeft verzuimd om de begrenzing van de bebouwingscontour houtkap vast te stellen, of deze heeft vastgesteld op een wijze die in strijd komt met het recht of het algemeen belang. Een begrenzing die is vastgesteld op grond van artikel 1 vijfde lid van de Boswet geldt ingevolge van het overgangsrecht overigens tevens als begrenzing van de bebouwingscontour houtkap voor de Ow. De begrenzing van de bebouwingscontour houtkap in de zin van de Ow dus niet altijd overeen met de begrenzing van de bebouwde kom op grond van de Wegenverkeerswet. Als een gemeente geen bebouwingscontour houtkap heeft vastgesteld, is het Bal overal van toepassing in die betreffende gemeente.

Bescherming buiten de bebouwingscontour houtkap

De bescherming van houtopstanden is vastgelegd in paragraaf 11.3.1 en 11.3.2 Bal (artikel 11.111 t/m 11.133). De algemene regels over het vellen van houtopstanden uit het Bal zijn echter alleen van toepassing buiten de 'bebouwingscontour houtkap' zoals die is opgenomen in het omgevingsplan. In het Besluit activiteiten leefomgeving (Bal) is in bepaalde gevallen voor het vellen van een houtopstand een meldplicht en een herplantplicht toepasselijk (zie paragraaf 11.3.2 Bal):

- melding voor het vellen van een houtopstand (artikel 11.126 Bal).
- herplantplicht (artikel 11.129 Bal)

Bevoegd gezag is normaal gesproken GS (zie artikel 11.113 Bal) en in sommige situaties de minister van LNV (artikel 11.114 Bal en artikel 4.12 van het Omgevingsbesluit).

In de volgende gevallen geldt op grond van het Bal geen verplichting tot het melden en herbepplanten voor het vellen (art. 11.111, lid 2 Bal):

- periodiek vellen van griend- of hakhout;
- houtopstanden die een zelfstandige eenheid vormen van bomen, boomvormers, struiken, hakhout of griend, én hetzij geen groter oppervlakte beslaan dan 10 are, hetzij ingeval van rijbeplanting, gerekend over het totaal aantal rijen, niet meer bomen omvatten dan 20;
- houtopstanden binnen de bij besluit van de gemeenteraad vastgestelde grenzen van de bebouwde kom in de zin van de Ow;
- houtopstanden op erven of in tuinen;
- fruitbomen en windschermen om boomgaarden;
- naaldbomen, kennelijk bedoeld om te dienen als kerstbomen, indien niet ouder dan twintig jaar;
- kweekgoed;
- uit populieren of wilgen bestaande:
 - o wegbeplantingen;
 - o beplantingen langs waterwegen, en
 - o eenrijige beplantingen langs landbouwgronden;
- het dunnen van een houtopstand;

- uit populieren, wilgen, essen of elzen bestaande beplantingen die kennelijk zijn bedoeld voor de productie van houtige biomassa, indien zij:
- ten minste eens per tien jaar worden geoogst;
- bestaan uit minstens tienduizend stoven per hectare per beplantingseenheid, zijnde een aaneengesloten beplanting die niet wordt doorsneden door onbeplante stroken breder dan twee meter, en
- zijn aangelegd na 1 januari 2013;
- vellen ter uitvoering van een instandhoudingsmaatregel of een passende maatregel ten behoeve van Natura 2000;
- vellen ter uitvoering van een mitigerende of compenserende natuurmaatregel uit een Omgevingsvergunning-Natura 2000-activiteit, een omgevingsvergunning flora- en fauna-activiteit, een Tracébesluit of een omgevingsvergunning;
- vellen voor de aanleg en het onderhoud van brandgangen op natuurterreinen;
- vellen en herbepanten dat plaatsvindt overeenkomstig een door de Minister van LNV goedgekeurde gedragscode.

Wel kan de gemeente in die gevallen regels opnemen in het omgevingsplan.

Bescherming binnen de bebouwingscontour houtkap

Houtopstanden waren tevens beschermd op grond van gemeentelijk regelgeving. Dit was vastgelegd in de Algemene Plaatselijke Verordening (APV) en soms ook een bomenverordening van de betreffende gemeente. De Omgevingswet heeft gevolgen voor de Algemene plaatselijke verordening (APV) en de bomenverordening. Het kappen van een boom wijzigt de fysieke leefomgeving. Regels over de activiteit kappen moeten dus naar het Omgevingsplan.

Gemeenten kunnen zonder beperking in het Omgevingsplan regels stellen over houtopstanden binnen de bebouwingscontour houtkap en over de andere houtopstanden die in artikel 11.111, tweede lid Bal zijn genoemd (houtopstanden op erven en in tuinen, windschermen om boomgaarden etc.). Binnen de bebouwingscontour houtkap gelden namelijk uitsluitend de in het omgevingsplan gestelde regels over de kap van bomen (Stb. 2020, nr. 22, p. 157).

Bij voorgenomen kap van houtopstanden dient daarom ook altijd gekeken te worden naar deze bepalingen. Mogelijk kan uit deze bepalingen volgen dat voor de kap van een houtopstand een omgevingsvergunning nodig is welke bij de gemeente moet worden aangevraagd.

Over Antea Group

Antea Group is het thuis van 1500 trotse ingenieurs en adviseurs. Samen bouwen wij elke dag aan een veilige, gezonde en toekomstbestendige leefomgeving. Je vindt bij ons de allerbeste vakspecialisten van Nederland, maar ook innovatieve oplossingen op het gebied van data, sensing en IT. Hiermee dragen wij bij aan de ontwikkeling van infra, woonwijken of waterwerken. Maar ook aan vraagstukken rondom klimaatadaptatie, energietransitie en de vervangingsopgave. Van onderzoek tot ontwerp, van realisatie tot beheer: voor elke opgave brengen wij de juiste kennis aan tafel. Wij denken kritisch mee en altijd vanuit de mindset om samen voor het beste resultaat te gaan. Op deze manier anticiperen wij op de vragen van vandaag en de oplossingen voor morgen. Al 70 jaar.

Contactgegevens

Beneluxweg 125
4904 SJ Oosterhout
Postbus 40
4900 AA Oosterhout

Copyright ©

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, elektronisch of op welke wijze dan ook, zonder schriftelijke toestemming van de auteurs.

De informatie die in dit rapport is opgenomen is uitsluitend bestemd voor geadresseerde(n) en kan persoonlijke of vertrouwelijke informatie bevatten. Gebruik van deze informatie, door anderen dan de geadresseerde(n) en gebruik door hen die niet gerechtigd zijn van deze informatie kennis te nemen, is niet toegestaan. De informatie is uitsluitend bestemd om te worden gebruikt door de geadresseerde, voor het doel waarvoor dit rapport is vervaardigd. Indien u niet de geadresseerde bent of niet gerechtigd bent tot kennisneming, is openbaarmaking, vermenigvuldiging, verspreiding en/of verstrekking van deze informatie aan derden niet toegestaan, tenzij na schriftelijke toestemming door Antea Group en wordt u verzocht de gegevens te verwijderen en direct een melding te maken bij security@antegroup.nl. Derden, zij die niet geadresseerd zijn, kunnen geen rechten aan dit rapport ontleen, tenzij na schriftelijke toestemming door Antea Group.

www.anteagroup.nl